

MAREN BAK & KERSTIN VON BRÖMSEN (red.): Barndom & migration. Umeå: Boréa Bokförlag 2013. 364 sider. Illus. ISBN 978-91-891-4082-0 (pb). Pris: 195,28 kr.

Hvordan påvirkes børn af migration? Det er kun udforsket i ringe grad. Det råder en antologi med nordiske forskningsbidrag nu bud på. Hvilke strategier udvikler børn i de nordiske lande for at håndtere deres situation i forhold til migration? Hvordan håndterer samfundenes modtagende institutioner disse børn?

Maren Bak og Kerstin von Brömssen fra Göteborgs Universitet har i en årrække interesseret sig for at udvikle og fremme et barndoms- og hverdagslivsperspektiv i nordisk migrationsforskning. Et sådant perspektiv har indtil for få år siden været stort set fraværende inden for både nordisk og international forskning. To netværk har bidraget til at udvikle dette felt, nemlig det svenske IMER-förbundet (Internationell Migration och Etniska Relationer) og Nordic Migration Research (NMR).

Bogens bidragsydere kommer fra Sverige, Norge og Danmark (to), og de har både samfundsvidenskabelig og humanistisk baggrund. Alle kapitlerne er på svensk. Bogen er velskrevet og har et læsevenligt og „handy“ format. Hvert kapitel indledes med et sort-hvidt illustrativt fotografi.

Antologien består af et kort forord og 12 kapitler. Maren Bak indleder bogen med et glimrende oversigtskapitel, som beskriver udviklingen af henholdsvis den nye barndomssociologi og migrationsforskning, og hvordan de to områder har befrugtet hinanden. De følgende seks kapitler sætter fokus på de strukturelle rammer, som de respektive nordiske landes bekendtgørelser, lovgivning og bistandssystemer skaber for børn, som migrerer, eller som har forældre, der er migreret. I Sverige og Norge anvendes betegnelsen „børn med udenlandsk baggrund“, som dækker over både børn, der er kommet som flygtninge eller via familiesammenføring, og efterkommere af arbejdsmigranter og flygtninge. Det er især asyl- og udlændingelovgivning, der påvirker børnene. I kapitlerne udforskes asylapparaternes måder at konstruere „det migrerede barn“ på, børns modstandskraft og rettigheder og deres egne forsøg på at påvirke og overleve asylprocessen. Det komplicerede samspil mellem et lands lovgivning og bistandsinstitutioner og udsatte børn i migrantfamilier diskuteres også.

De fem kapitler i bogens anden halvdel belyser forskellige aspekter af børns hverdag. Børnenes stemmer og handlekraft er typisk i fokus, og temaer som „at føle sig hjemme“ og „at høre til“ udforskes. De sociale netværk, der skabes på baggrund af de rammer og muligheder som hverdagslivet stiller til rådighed i samspil med børnenes egen kreativitet, tages også op. De fleste af disse studier benytter sig af etnografiske metoder såsom deltagerobservation og interviews.

Den brede betegnelse „børn, som migrerer“ kan virke forvirrende. Mange af bidragene handler om børn og unge, der er kommet som flygtninge enten alene eller sammen med familiemedlemmer. Sproglige barrierer, ikke mindst i forhold til asylprocessen, er i fokus i flere af kapitlerne. Der er vigtig empirisk indsigt at hente vedrørende tolkeproblematikken, som er af en særlig karakter, når det drejer sig om børn. Magtforhold bliver særdeles tydelige, når flere voksne skal „afhøre“ et barn og bidrage til afgørelsen af dets mulighed for at få asyl. Hvorvidt tolken rent faktisk oversætter korrekt og/eller ikke blander egne (for)tolkninger ind i tolkeprocessen, kan have skæbnesvangre konsekvenser for barnet. Og det er yderst vanskeligt for barnet at gennemskue om dette – og andre dimensioner af asylprocessen – går rigtigt til. Andre bidrag handler om vigtigheden af sproglig bemestring af majoritetsbefolkningens sprog for at kunne navigere i det nye sociale landskab. Der er for eksempel et interessant kapitel, der handler om, hvordan etniske minoritetspiger på kreativ vis bruger deres flersprogede kompetencer, typisk deres modersmål og svensk, men også ord fra andre sprog og selvskabte slangudtryk. De er ofte meget bevidst om, hvordan de anvender kodeskift i de positioneringskampe, der foregår blandt eleverne og i forhold til lærerne. De forskellige bidrag fremhæver således vigtigheden af sproglig kompetence ikke kun som et kommunikationsmiddel, men også som et identitetsskabende redskab.

Bogen indeholder mange nyttige faktuelle oplysninger om for eksempel børns rettigheder, lovgivning(sprocesser) i forhold til asyl, anvendelse af tolke samt regler og love, der regulerer forældre og børn i transnationale familier. Et spændende kapitel, der berører det sidste emne, diskuterer sociale og retlige følger af en særlig form for transnational familieliv, nemlig hvor børn og unge mod deres vilje placeres midlertidigt hos slægtninge i udlandet, typisk i familiens oprindelsesland (men det kan også være hos familiemedlemmer i andre vestlige lande). Børn og unges ret til selvbestemmelse og deres position som retssubjekter belyses, ligesom det er et af de få kapitler, der mere bevidst inddrager et kønsperspektiv.

En række temaer, der har indflydelse på børnenes liv og livskvalitet, belyses i forskellige kapitler. Et kapitel handler for eksempel om asylsøgende børns velfærd i den såkaldte transitionsperiode, hvor en familie beslutter at flygte, til den enten får asyl eller må forlade Sverige igen. Et andet kapitel ser på forhold for migrantbørn med handicap (Norge), mens et tredje belyser, hvordan børn håndterer det at bo trangt (Sverige). Der er også et bidrag, der udforsker, hvorfor der er få etniske minoritetsbørn i en norsk skolefritidsordning, og hvilken betydning det kan have for udvikling af børnenes norsksproglige og sociale kompetencer. På baggrund af et antropologisk studie af flygtningefamilier placeret i landsbyer i Danmark sætter et bidrag fokus på børns hverdagsliv og relationer. I et enkelt kapitel anlægges der et komparativt perspektiv, nemlig på børns status i henholdsvis den danske og

norske asylproces. Det ville have været lærerigt med flere komparative bidrag, for selv om der er mange ligheder mellem de nordiske lande, er der også forskelle, som kunne have været spændende at få mere eksplicit belyst. Men sådanne bidrag kan jo udvikles i kommende nordiske publikationer.

Antologien præsenterer vedkommende empiri- og virkelighedsnære analyser, som fortjener en bred læserskare. Den indeholder en god blanding af bidrag, der behandler såvel strukturelle rammer som børneperspektiver. Hvis man er interesseret i børn og migration, kan bogen varmt anbefales.

Yvonne Mørck

Lektor

Institut for Samfund og Globalisering

Roskilde Universitet

MARTIN LINDHARDT, RITA CANCINO & DORTHE BROGÅRD KRISTENSEN (red.): Chile. Mellem fortid og fremtid. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag 2012. 291 sider. ISBN 978-87-711-2057-8. Pris: 299 kr.

I december 2013 vandt socialisten Michelle Bachelet præsidentvalget i Chile og blev igen landets overhoved, ligesom hun havde været det fra 2006 til 2010. I betragtning af Chiles nyere politiske historie er det måske ikke overraskende, at en socialist kunne vinde, men på den anden side er der stærke tendenser i andre retninger. Chile er et land fuldt af modsætninger.

Venstrefløjen var stærk indtil kuppet mod præsident Salvador Allende i 1973, som bragte general Pinochet og et militærdiktatur til magten i 17 år. Den socialisme, Bachelet står for, er en ganske anden end på Allendes tid. Meget er sket i det lange sydamerikanske land med dets rige kobberressourcer. Chile blev ifølge den canadiske forfatter Naomi Kleins chokdoktrin et laboratorium for en amerikansk neoliberal økonomisk politik. Men der er ikke nogen enkel sammenhæng mellem den neoliberale politik og det økonomiske boom, landet har oplevet i de seneste tiår, for staten har undervejs styrket sin regulering af økonomien. Der er vokset en velstående middelklasse frem, men Chile ligger alligevel i spidsen af de sydamerikanske lande, hvad social ulighed angår. Den kraftige økonomiske vækst er ikke kommet alle til gode, men en stor gruppe i den lavere middelklasse og tidligere arbejderklasse er alligevel blevet forbrugere med stigende krav om materiel velstand. Samtidig er de blevet civile og moralske borgere, der med deres holdninger til orden og sikkerhed deltager i den politiske proces på nogle måder, der ikke passer ind i noget gængs mønster af sociale klasser og højre- eller venstreorientering. Demokratiseringen har taget enorme skridt, siden den begyndte i 1990, men det var alligevel under Bachelets styre